

Motion till riksdagen 2020/21:3460

av **Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD)**

Utökat skydd för personer som har drabbats av pressetiska övertramp

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över ett nytt medieetiskt system och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begränsa möjligheten för personer med kriminell bakgrund att genomföra åsiktsregistrering och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rättelser i samband med felaktigheter och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till en hårdare lagstiftning mot kränkande fotografering och tillkännager detta för regeringen.

Medieetiskt system

Den svenska journalistkåren bör i dag följa en särskild pressetik, som är uppdelad i två grenar: Pressens publicitetsregler (17 stycken) och Pressens yrkesregler (12 stycken).

Pressens publicitetsregler har frivilligt utfärdats av svensk press och stöds av restriktioner i tryckfrihetsförordningen samt yttrandefrihetsgrundlagen. Om någon känner sig kränkt kan man vända sig till Allmänhetens Pressombudsman för att få hjälp.

Pressens yrkesregler är tänkta att vara till stöd för journalister i deras dagliga arbete på redaktionen och ute på fältet. Reglerna är tänkta att gälla oavsett om vederbörande är frilansjournalist eller anställd, och som medlem i Journalistförbundet ska man alltid följa yrkesreglerna. Vid en överträdelse av dessa regler kan en anmälan lämnas in inom tre månader från den aktuella händelsen till Journalistförbundets yrkesetiska nämnd.

Dessa regler är framtagna av journalistkåren själv, vilket är bra, men det innebär inte att någon tydlig gräns för journalisters förfarande finns. Det händer att enskilda journalister tänjer på de pressetiska gränserna och då får i många fall hela journalistkåren stå

till svars för övertrampet, varför hela yrkesgruppen skulle gynnas av ett säkrare system där var man eller kvinna får svara för sina gärningar.

Få fall av övertramp drivs vidare och av de som hamnar hos Allmänhetens Pressombudsman är det sällan som det leder till några större förändringar. Bildstöder eller annan form av plagiat fortgår också för att en privatperson inte mästrar med en rättslig process mot ett mäktigt mediabolag. Dagligen sker det pressetiska övertramp som inte bör accepteras och journalister som tar sina uppdrag på allvar tvingas därför i många fall utstå angrepp som följd av agerandet hos deras mindre seriösa kollegor. Dessutom kan olika personer, såväl offentliga som icke offentliga, som figurerar i pressen drabbas hårt av en grovt negativt vinklad och ibland till och med felaktig exponering inför en stor grupp människor. Detta kan resultera i drastiska och ogenomtänkta val, och det finns till och med exempel där människor tagit livet av sig efter en offentlig uthängning i media. I andra fall har såväl uthängda människor och deras anhöriga attackerats, de har förlorat jobb eller kanske utsatts för andra former av social stigmatisering.

Så som det ser ut i dag innebär den svenska tryck- och yttrandefriheten en vidsträckt frihet för tidningar och andra medier. Det handlar om en frihet att framföra vilka åsikter de vill och att föra ut de nyheter de anser intressanta, vilket i sig inte är fel – friheten behövs och är mycket viktig. Vad som däremot riskerar bli ett problem är när nyheter slår hårt mot enskilda, ibland oskylda individer. I samband med en publicering drabbas nämligen också enskilda människors förhållanden och deras personliga angelägenheter. Nuvarande system är uppbyggt på ett sätt för att skydda dessa, och det är viktigt att mediernas ansvar är tydligt. Lagarna som ger medier frihet ska också ge enskilda skydd mot exempelvis ärekränkning, men skyddet är i dag svagt.

Särskilt när det gäller privata förhållanden eller när en person som figurerar i medierna är misstänkt för brott är det viktigt att skribenter av etiska skäl följer nämnda regler, som bl.a. innebär att en nämnd person ska få chansen att själv yttra sig i artikeln alternativt få bemöta påståenden i efterhand.

Trots att merparten av de verksamma journalisterna är medvetna om och följer nuvarande pressetik, händer det att någon eller några brister i sitt ansvar. Följderna av detta kan vara förödande för uthängda personers eller närståendes liv. Regeringen bör därför se över möjligheten till att tydliggöra det pressetiska ansvar som medier som söker presstöd har.

Åsiktsregistrering bland dömda journalister

Den s.k. researchgruppen, som delvis består av ett antal dömda personer med en bakgrund i den autonoma och våldsbejakande vänsterrörelsen, har tidigare gjort sig kända för att publicera uppgifter om näthatare. De som ingår i gruppen har journalistisk status, varför de kan fortsätta bedriva en omfattande person- och åsiktsregistrering. Som följd av detta kan Datainspektionen inte agera trots att känsliga uppgifter inte göra något, men det är naturligtvis ett problem när känsliga personuppgifter handhas av människor som potentiellt sett kan skada de som granskas. Regeringen bör återkomma med åtgärder som syftar till att begränsa möjligheten för personer med kriminell bakgrund att åsiktsregistrera under journalistikens täckmantel.

Rättelser

Det kan tyckas vara en självklarhet att felaktigheter i media ska rättas till. Rättelser används i dag, vid grövre mediala övertramp. Dock är dessa ofta otydliga och missas ofta av de som läser tidningar eller andra nyhetsinslag då sådana ofta placeras på ställen som få ser. Om en felaktighet fått en förhållandevis stor spridning bör rimligtvis rättelsen få en någorlunda jämförbar spridning. Regeringen bör återkomma med förslag för att rättelser vid fel uppgifter i media ska bli mer proportionerligt riktiga i relation till den skada som skett.

Skydd mot kränkande fotografering

Offentliga personer skiljer ut sig just för att de i de allra flesta sammanhang också måste vara offentliga. Det är en roll som de accepterat i och med att de intagit en offentlig roll, men det är trots allt värt att tänka på att även dessa är människor med ett privatliv. Det har uppkommit situationer där människor som på ett eller annat sätt haft en offentlig roll blivit påhållade i hemmet, vid den lokala mataffären eller på arbetsplatsen av fotografer eller journalister, helt utan förvarning och helt utan ett godkännande. Detta är ett förfarande som många privatpersoner skulle ha svårt att acceptera eftersom det ses som en inkräktning på ens privatliv, inte minst då närstående kan drabbas av en enskild persons livsval. Regeringen bör återkomma med förslag för att tydligare säkerställa att även offentliga personer ska skyddas från kränkande fotografering i hemmet eller i vissa fall på arbetsplatsen.

Markus Wiechel (SD)

Alexander Christiansson (SD)